

ČETBA TAJNÝCH NEKATOLÍKŮ TŘEBECHOVICKÉ FARNOSTI V XVIII. STOLETÍ

Jaroslav ŠŮLA

Motto:

*Od mnichů, již pot náš a krev naši ze žil pijí,
knihy pálí, dědy zanechané,
od páterů papeženských, od misíí -
vysvobod' nás, Pane!*

(Josef Jahoda, Písničky z Opočenska)

Město Třebechovice pod Orebem leží na dolním toku říčky Dědiny v nadmořské výši 240 m a 13,4 km východně od Hradce Králové, dnešního okresního města. Od roku 1496 do roku 1848 tvořilo toto - tehdy městečko - hospodářské centrum podhorské ("krajské") části opočenského panství. Osídlení na katastru města je evidováno již od dob kultury lužické, ale první písemná zmínka pochází až z roku 1358.¹ Původní farní katolický kostel sv. Ondřeje roku 1567 vyhořel, obnovený byl znovu těžce poškozen požárem roku 1695. Se vzrůstajícím počtem farníků v XVIII. století jeho kapacita nepostačovala, a proto byl rozbořen a v letech 1767-1770 postaven nový, posvěcený dne 1. září 1771. Na Orebu je katolický kostel Božího Těla se hřbitovem.²

1) A. Profous-L. Svoboda, Místní jména v Čechách. Jejich vznik, původní význam a změny. Díl IV. Praha, NČSAV 1957, s. 355. Popis města spolu s přehledem jeho dějin viz L. Domečka-F. L. Šál, Královéhradecko. Místopis soudního okresu královéhradeckého. Díl I., část 3. Hradec Králové 1934, s. 296-318; Y. Horyna a kol., Vlastivěda Královéhradecka. Kulturní a hospodářský snímek okresu. Hradec Králové, Okresní pedagogické středisko 1968, s. 471-479.

2) A. Cechner, Soupis památek historických a uměleckých v politickém okresu

Farní kostel sv. Ondřeje stál již ve XIV. století, neboť roku 1358 se připomíná jeho farář Konrád, kterého vystřídal téhož roku Petr Vaňkův z Jičína. Po jeho smrti v roce 1371 byl zde prezentován Václav, roku 1376 Jan, řečený Slavík, z Kovanic. Když i on zemřel (roku 1385), byl zde plebánem Valentin z Nymburka, poté od roku 1389 Řehoř ze Šachova a po jeho smrti byl prezentován roku 1407 Václav, kterého roku 1416 střídal Albert z Chvalkovic, poslední jménem nám známý farář před husitskými válkami. Známe i jména některých oltářníků: roku 1396 Hertvín, Hynek, Hynáček, roku 1406 Václav (potomní farář).³ Poté nadlouho nám mizí posloupnost třebechovických farářů a kaplanů.

Třebechovická fara v předhusitském období patřila do dekanátu Hradeckého v rámci archidiakonátu Hradeckého a pražské diecéze. Rozsah farnosti zcela přesně neznáme, ale víme, že k ní roku 1385 patřil filiální kostel v Jeníkovcích a zřejmě i další filiální kostel v Ledcích nad Dědinou.⁴

Husitské války ovlivnily vývoj Třebechovic i náboženské vyznání jejich obyvatel. Měšťané se hlásili k utrakvismu ve smyslu basilejských kompaktát, stejně jako jejich vrchnosti Přibek Kroměšín z Březovic, jeho dcera Johanka a poté rytíři Trčkové z Lípy. Poněvadž v době husitských válek některé fary zašly, zvětšila se enormně třebechovická farnost o další vesnice, ležící převážně na opočenském panství. K farnosti patřily nyní - samozřejmě kromě Třebechovic - Štěnkov, Nepasice, Blešno, Krňovice (s filiálním kostelem), Běleč, Bělečko, Jeníkovice (s filiálním kostelem), Libníkovice, Ledce (s filiálním kostelem), Újezdec, Straňka, Horní a Dolní Polánky, Mítrov, Vysoký Újezd (s filiálním kostelem), Jílovice, Klášter (s filiálním kostelem), Městec, Očelice.

Z utrakvistických kněží se připomínají: roku 1567 Martin Štřibrský, za něhož v Třebechovicích kvetla literátská družina. Po něm zde nastoupil roku 1579 Vít Zlánský, kterého střídal roku 1598 Jan Meziříčský. Nakrátko zde pobyl Jan Krocín, který se klonil k Českým bratřím, s nimiž odejel na Moravu. Pátým farářem podobojí, ale již vyznání helvetského, byl Jan Štřibrský z Uherčic (do roku 1616 kaplan v Dobrušce). Setrval v Třebechovicích až do 3. července 1624, kdy v důsledku patentů proti nekatolickému kněžstvu musel město opustit. Po jeho odchodu do vyhnanství zůstala třebechovická fara na několik let neobsazenou. Zmínit se musíme ještě o tom, že patronátní páni kostela sv. Ondřeje, Trčkové z Lípy, se pečlivě starali o náboženský život svých poddaných. Zdeněk Trčka z Lípy vystavěl roku 1528 pohřební kostel Božího Těla na památném

královéhradeckém. Praha 1904, s. 182-191; A.Flesar, Poznámky o faře třebechovické. Hradec Králové, b. 1., s. 3-4.

3) Roku 1393 Anežka z Roudnice, vdova po zemřelém Smilovi ze Šternberka a sestra Hynka z Třebechovic, majitelce zboží, založila oltář Všem svatých, sv. Mikuláše a sv. Kateřiny v třebechovickém kostele sv. Ondřeje a věnovala oltářníku 6 kop grošů úroku ve vsi Roudnici u Nechanic.

4) J.Kurka, Archidiakonáty kouřimský, boleslavský, hradecký a diecese litomyšlská. (Místopis církevní do r. 1421.) Starý Kolín 1914, s. 438; A.Flesar, Poznámky o faře třebechovické, s. 12-13.

Orebu, Jaroslav Trčka z Lípy udělil 1.2. 1588 Třebechovickým právo voliti si podle své vůle se souhlasem vrchnosti svého církevního správce podobojí.⁵

Pro další naše líčení bude účelné uvést v abecedním přehledu vesnice třebechovické farnosti, pokud kdy k této farnosti patřily, a územní změny této kolatury od roku 1651 do roku 1781, respektive do roku 1786. Jde - kromě Třebechovic pod Orebem - o následující vesnice či osady (dle dnešních úředních názvů): Běleč nad Orlicí, Bělečko, Blešno, České Meziříčí, Dolní Černilov,⁶ Horní Černilov,⁷ Jeníkovice, Jílovice, Klášter nad Dědinou, Králova Lhota, Krňovice, Ledce, Libníkovice, Městec, Mítrov, Nepasice, Očelice, Podolí, Polánky nad Dědinou (Polánky Horní, Polánky Dolní), Skršice, Straňka, Štěnkov, Tošov, Újezdec a Vysoký Újezd nad Dědinou. Tato velká farnost celkem 27 lokalit byla postupem času zmenšována. Nejprve byla obnovena roku 1713 fara v Českém Meziříčí. K nové farnosti připadly - kromě Českého Meziříčí - vesnice Králova Lhota, Skršice a Tošov. A roku 1786 (tedy již v období mimo náš časový záběr) byla ve Vysokém Újezdě nad Dědinou zřízena lokalie a od třebechovické fary byly odpojeny a do nové lokalie včleněny vesnice Jílovice, Klášter nad Dědinou, Libníkovice, Podolí a Vysoký Újezd nad Dědinou. Současně byly vesnice Městec a Očelice připojeny k faře v Přepychách, ves Bělečko k faře v Býšti a k faře třebechovické byly přiděleny Bědovice na častolovickém panství.⁸ V roce 1787 tedy tvořilo třebechovickou farnost již jen 13 lokalit: Třebechovice pod Orebem, Bědovice, Běleč, Jeníkovice, Krňovice, Ledce, Mítrov, Nepasice, Polánky nad Dědinou (Polánky Dolní, Polánky Horní), Straňka, Štěnkov a Újezdec.

Je jasné, že o takto velikou farnost nemohl pečovat pouze jeden kněz. Proto ku pomoci třebechovickému farářovi byli i kaplani. Sled třebechovických katolických farářů a kaplanů po třicetileté válce, nositelů a vykonavatelů protireformace, byl následující:

1644-1664 Jan Ignác Kaul
1664-1688 Ondřej Jiří Herš Krumlovský
1689-1716 Pavel František Hrdlička
1716 František Kolář, administrátor
1716-1720 Jiří Kodydek
1720-1755 Jiří Potůček

5) A.Flesar, Poznámky o faře třebechovické, s. 36-37; + A.Haas, Soupis privilegií měst a městeček ve Východočeském kraji (české části) od roku 1526. Sborník prací východočeských archivů. Roč. II, Zámrsk 1972, s. 202. (Dokument je uložen ve Státním okresním archivu Hradec Králové, AM Třebechovice.) Město využilo tohoto privilegia roku 1598, kdy se konšel s celou obcí ve valném shromáždění radili, kterého kněze vzít za faráře. Nakonec se dohodli na knězi Janovi (Meziříčském), dosavadním farářovi v Bohuslavicích. Jeho příchod oslavila obec velkým hodokvasem (Z.Winter, Život církevní v Čechách. Kulturně-historický obraz z XV. a XVI. století. Praha 1895-1896, s. 365, 501).

6) Osada vznikla roku 1769 a již následujícího roku 1770 byla přifařena k Černilovu (A.Flesar, Poznámky o faře třebechovické, s. 2).

7) I tato osada po svém vzniku asi roku 1769 byla vbrzku přifařena k Černilovu.

8) A.Flesar, Poznámky o faře třebechovické, s. 2.

